

one of the main areas of optimization of mining areas in Ukraine and in the world. During the field surveys, 29 species of birds were recorded, 18 of which are breeding birds. Among the breeding species, the following predominate: *Chloris chloris*, *Motacilla alba*, *Carduelis carduelis* and *Oenanthe oenanthe*.

Keywords: *avifauna, biological diversity, mining*

УДК 598.243.8

Mamedova Y.P. <https://orcid.org/0000-0002-3574-5120>

**ЩОДО ЧИСЕЛЬНОСТІ МАРТИНА ЗВИЧАЙНОГО
CHROICOCEPHALUS RIDIBUNDUS НА ВОДООЧИСНИХ
СПОРУДАХ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

© Мамедова Ю.П.

*Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди, Харків, Україна
e-mail: turdusphilomelos2017@ukr.net;*

Мартин звичайний *Chroicocephalus ridibundus* – перелітний, мігруючий та гніздовий вид на більшості території України. Як відомо, протягом останніх десятиліть в західних регіонах України та по всій Європі відбувається розширення ареалу та збільшення чисельності виду (Гузій, Бокотей, 1994; Луговой и др., 2001; Покритюк, Потіш, 2008). Зокрема, у Закарпатській області цей птах почав гніздитись з 2007 р. (Луговой и др., 2001). Дотепер вид збільшує чисельність завдяки використанню нових гніздових біотопів. Мартини з природних водно-болотних біотопів поступово заселяють ділянки техногенного походження, де є наявність та доступність корму (Mamedova et al., 2023; Mamedova, Chaplygina, 2023). У Харківській області мартин звичайний трапляється на більшості водно-болотних угідь, де є придатні місця для живлення або гніздування. На мулових майданчиках водоочисних споруд м. Харків поселення мартинів існує понад 25 років, їх чисельність щорічно змінюється.

Мета досліджень – визначити чисельність мартина звичайного на водоочисних спорудах м. Харків.

Польові дослідження та збір матеріалу по гніздуванню мартина звичайного проводили у весняно-літній період 2020-2021 та 2023 рр. на території міських очисних споруд водовідведення № 2, з використанням загальноприйнятих методик. Для реєстрації даних використовували бінокль 20x40 кратності, цифрову камеру Canon 80D з об'єктивом Canon ef 100-400 mm f/4.5-5.6l is usm.

Досліджено мулисті майданчики очисних споруд та озеро Новий лиман. Ця територія поділяється на дві ділянки, на першій з них (далі А) розміщено 39 мулистих майданчиків, на другій (Б) – 38. Мартин звичайний гніздився у 2020 р. на 13 мулистих майданчиках, у 2021 р. – на 18, у 2023 р. – на 10. Нами встановлено 5 типів мулистих майданчиків (Mamedova et al.,

2023). Кожного року птахи надавали перевагу різним їх типам, деякі мулисті майданчики використовували протягом всіх років: 2А, 11А, 16А, 39А.

Поява перших весняних мартинів звичайних на цій території зареєстрована 11.03.2020, 20.03.2021, 9.03.2023, а максимальна чисельність – у II декаді травня 2021 р. (3949 ос.), дещо менше (3778 ос.) – у III декаді квітня цього ж року. Протягом 2020 р. найбільше птахів зареєстровано у III декаді травня, найменше – у I та II декадах липня. У 2023 р. найбільше птахів трапилося у III декаді травня (2124 ос.), хоча приліт їх співпав з 2020 р. (початок у II декаді березня). Найменше мартинів відзначено у I декаді липня (721 ос.). Тож на території дослідження мартин звичайний є досить численним, що може впливати на його розселення в регіоні.

1. Гузій А. І., Бокотей А. Звичайний мартин (*Larus ridibundus* L.) у верхів'ї р. Верещиця. Наукові записки ДПМ НАН України, 1994, Т. 11. С. 16-20.
2. Луговой А. Е., Потіш Л. А., Кузьма В. Ю., Геревич А. В. Изменения в фауне птиц долины р. Уж (Закарпатье) во второй половине XX столетия. Беркут. 2001, Т. 10 (1). С. 26-30.
3. Покритюк Л.К., Потіш Л.А. Мартин звичайний (*Larus ridibundus* L.) – новий вид гніздової орнітофауни Закарпатської області. Науковий вісник Ужгородського ун-ту. Серія Біологія, 2008, 23, С. 110-113.
4. Фесенко, Г. В., Бокотей А. А. Птахи фауни України: польовий визначник. 2002. Київ: Українське товариство охорони птахів. 416 с.
5. Mamedova Y. P., Chaplygina A. B. Breeding of black-winged stilt *Himantopus himantopus* in muddy sites of a wastewater treatment plant, *Biosystems Diversity*, 2021, 29 (3), P. 286–293. <https://doi.org/10.15421/012136>
6. Mamedova Y. P., Volkova R. J., Chaplygina A. B. Species and structural diversity of flora and avifauna on the territory of urban water treatment facilities. *Studia Biologica*, 2023, 17(3), P. 111–138. <https://doi:10.30970/sbi.1703.731>
7. Mamedova Y. P., Chaplygina A. B. Ecological analysis of bird fauna in the territories of water treatment facilities at Kharkiv region. *Visnyk of V. N. Karazin Kharkiv National University Series «Ecology»*, 2023, (28), P. 121-131. <https://doi.org/10.26565/1992-4259-2023-28-11>

UDC 598.243

ON THE NUMBER OF BLACK-HEADED GULLS (*CHROICOCEPHALUS RIDIBUNDUS* L.) AT WATER TREATMENT FACILITIES IN THE KHARKIV REGION

Mamedova Y.P.

The black-headed gull (*Chroicocephalus ridibundus*) nests on the sludge sites of the Kharkiv sewage treatment plants and on Novyi Lyman Lake. The attractiveness of the territory for birds is determined by the abundant food supply and safety of nesting sites. Arrival in spring was recorded: 11.03.2020, 20.03.2021, 9.03.2023. In 2020, the maximum number of birds was recorded in late May (2637 individuals), and then the number of individuals decreased. In 2021, the highest number of birds was observed in mid May (3949 individuals), and the lowest number in late April (3778 individuals). In 2023, the highest number of birds was recorded in late May (2124 individuals).

Key words: black-headed gull, nesting biology, bird population, waste water treatment facilities

УДК591.5

Matvieiev M.D. <https://orcid.org/0000-0001-9641-1653>

Zarytska V.V. <https://orcid.org/0009-0004-6603-3662>